

SV. KONSTANTINA-CYRILA
PŘEDMLUVA
K SLOVANSKÉMU PŘEKLADU
EVANGELIÁŘE
[ZLOMEK]

... příkázání proto jsou lidem dána... zachovají-li je, bez křídel vzletět (budou moci)... i Kristus vzhůru nad naše tělo vystoupil... (zanechav nám) toto svaté evangelium. A ten výklad, který po- (dali někteří) mužové, třebaže nebyla pravověrná jejich nauka, tedy přece dobře (vyložili, takže) nelze zamítat jejich výklad... jak praví Cyril Alexandrijský ke knězi Eulogiovi: („Ne všecko, co mluví kacíři, třeba opouštět (a zamítat), neboť mnoho vyznávají stejně, jako (my vyznáváme)...“ ... jak jsem řekl, prosím, abyste si vážili... i výkladu těch všech mužů... (a nevytýkali mně) neučenému a hrubému, jestliže... (někde) jest položeno slovo nenáležitě. Neboť pokud (jsme mohli), snažili jsme se položití (slovo) náležité a báli jsme se přidat (něco) k evangeliu, takže najde-li se někde i skrovně něco přidáno, ať ten, kdo čte, rozumí, že se tak stalo z nutnosti, nikoli ze smělosti a rozpaků. Neboť nikdo není tak smělý ani se tak nezapomene, aby se odvážil přidat nebo ubrat slovo... A Mojžíš je v tom (naš) učitel. (Není to) z nedbalosti, že (slova nejsou vždy) vyjádřena týmiž výrazy. Neboť k ničemu nám nejsou výrazy a slova, ale jeho (evangelia) smysl. Proto tam, kde se řečtina a slovanština spolu shodovaly, užili jsme za slovo téhož výrazu; tam kde slovo bylo buď delší (nebo) ztrácelo smysl, pak jsme se drželi smyslu a vyjádřili jsme je (jiným) výrazem. Neboť nemůže se vždy stejně vyjadřovat řecký jazyk, když je pře(kládán do jiného jazyka, a v každém

jazyku, když je překládán) se mnohdy stává, (že slovo v) jednom jazyku krásné, v druhém (jím není), a co v jiném je strašné, (v druhém nikoli; co) v jednom značí věc hlavní, to v druhém (nikoli. A jméno mužské) v druhém jazyku je ženské, jako řecké mu(žské jméno) *potamos, astir*, ale slovansky (ženské) *rěka, zvězda*. A opět řecky (... ženská) jména, ale slovansky (mužská... A opět pravíme) řecky *panta tauta* (... a slovansky *v bse se pride*... A opět *panta ta*) *ethni* řecky, ale slovansky *v bsi języci*. Neboť (nelze se všude ohlížet na řecký) výraz, nýbrž smyslu (nutno dbát). Přichází (totiž někdy mužské) jméno v řečtině, ve slovanštině však (přichází ženské), takže přeložíme-li je (mužským jménem), jak to stojí v řečtině, bude to na velikou (újmu překladu). Takových slov naskytuje se málo, ale jsou. Proto jsme se někdy vzdali (slova) přesného, a dosadili jsme tam smysl (přesný), který má tutéž platnost. Neboť překládáme kvůli srozumitelnosti (evangelního) výkladu, a ne kvůli přesnosti výrazů... A tomu nás učí veliký apoštol: „Mluvím víc jazyky než vy všichni, ale ve chrámu chci pět slov rozumem svým povědět, abych i jiné poučil, než nesčíslně slov jazykem.“ A vpravdě veliký učeník Pavlův (Dionysius) praví: Jest to věru bez užitku, a jak se domnívám, (chybné dávat pozor ne na sílu smyslu), ale na slova. A to nepřísluší tomu, kdo chce rozumět věcem božským, ale vnímá holá slova, která (dál než) až do sluchu nepronikají...

KOMENTÁŘ

k Předmluvě k slovanskému překladu evangeliáře

J. Vašica se držel čtení, které publikoval A. Vaillant v článku *La préface de l'Évangéliste vieux-slave*, RÉS 24 (1948) 5–20. A. Minčeva, která znovu zkoumala rukopis v Akademické knihovně v Petrohradě, na základě fotokopíí pořízených speciální technikou mohla přečíst některá hůře čitelná místa tohoto rukopisu. Srov. Starobálgarska literatura 9 (1981). Počátek textu, kde Vašica

překládá *i Kristus vzhůru nad naše tělo vystoupil* se zakládá na Vaillantově sporné interpretaci porušeného textu. Paralela k tomuto místu se nalézá v homilii Jana Exarchy na Nanebevstoupení, kde zní takto: *dnes Kristus vyzdvihl na nebe vrchol i počátek našeho těla*. Jde o volnou interpretaci řecké homilie Jana Zlatoústého, kde se čte: *dnes Kristus vyzdvihl na nebe počátek našeho kvasu, to jest těla* (srov. A. Minčeva, o.c. str. 11). Dále je třeba jinak chápat smysl té části Vašicova překladu, která počíná slovy *neboť nikdo není tak smělý* a končí (*slova nejsou vždy*) *vyjádřena týmiž výrazy*. Podle nového čtení by měl překlad znít: *Neboť nikdo není tak smělý, ani se nezapomene, aby bez potřeby přijal nebo ubral slova textu evangelia. Učitel tohoto (evangelia), i když je (tj. slova) velice sleduje, (přesto) nejsou překládána týmiž skutečnými výrazy*. Srov. A. Minčeva, o.c. str. 8–9.